**Euroopan parlamentti**
2024-2029

**HYVÄKSYTYT TEKSTIT**

# P10_TA(2025)0248

## Polarisaatio ja lisääntyvät tukahduttamistoimet Serbiassa vuosi Novi Sadin tragedian jälkeen

### Euroopan parlamentin päätöslauselma 22. lokakuuta 2025 polarisaatiosta ja lisääntyvistä tukahduttamistoimista Serbiassa vuosi Novi Sadin tragedian jälkeen (2025/2917(RSP))

*Euroopan parlamentti*, joka

– ottaa huomioon Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 2 ja 6 artiklan,

– ottaa huomioon aiemmat päätöslauselmansa Serbiasta, erityisesti 8. helmikuuta 2024 antamansa päätöslauselman Serbian tilanteesta vaalien jälkeen[1] ja 7. toukokuuta 2025 antamansa päätöslauselman Serbiaa koskevista komission vuosien 2023 ja 2024 kertomuksista[2],

– ottaa huomioon 30. lokakuuta 2024 annetun komission yksiköiden valmisteluasiakirjan ”Serbia 2024 Report” (SWD(2024)0695), joka liittyy 30. lokakuuta 2024 annettuun komission tiedonantoon ”Vuoden 2024 tiedonanto EU:n laajentumispolitiikasta” (COM(2024)0690),

– ottaa huomioon EU:n aiemmat julkilausumat Serbiasta ja erityisesti laajentumisasioista vastaavan komission jäsenen Marta Kosin 5. helmikuuta 2025 päivätyn Serbiaa koskevan avoimen kirjeen ja hänen huhtikuussa 2025 tekemänsä vierailun Serbiaan,

– ottaa huomioon Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen 29. huhtikuuta 2025 Serbialle osoittaman välitoimen, jossa Serbiaa kehotetaan pidättymään ääniaseiden käytöstä joukkojenhallintaan,

– ottaa huomioon useiden YK:n erityisraportoijien 4. elokuuta 2025 antaman lausunnon, jossa tuomitaan Serbian hallituksen

---

1 EUVL C, C/2024/6339, 7.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6339/oj.
2 Hyväksytyt tekstit, P10_TA(2025)0093.

rauhanomaisiin mielenosoittajiin kohdistamat väkivaltaiset tukahduttamistoimet,

– ottaa huomioon serbialaisten ja kansainvälisten ihmisoikeusjärjestöjen, riippumattomien tiedotusvälineiden ja kansalaisryhmien lukuisat raportit ja lausunnot, joissa dokumentoidaan järjestelmällisiä oikeudenloukkauksia Serbiassa,

– ottaa huomioon Euroopan ihmisoikeussopimuksen,

– ottaa huomioon Euroopan unionin perusoikeuskirjan,

– ottaa huomioon ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen,

– ottaa huomioon Serbian 22. joulukuuta 2009 jättämän EU-jäsenyyshakemuksen,

– ottaa huomioon Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Serbian tasavallan välisen vakautus- ja assosiaatiosopimuksen[3], joka tuli voimaan 1. syyskuuta 2013,

– ottaa huomioon joulukuussa 2006 annetut Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan päätelmät, maaliskuussa 2020 annetut neuvoston päätelmät ja Kööpenhaminassa 21. ja 22. kesäkuuta 1993 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan päätelmät, jotka tunnetaan myös Kööpenhaminan kriteereinä,

– ottaa huomioon 12. lokakuuta 2011 annetun komission tiedonannon Serbian hakemuksesta Euroopan unionin jäseneksi (COM(2011)0668), 1. maaliskuuta 2012 tehdyn Eurooppa-neuvoston päätöksen myöntää Serbialle ehdokasmaan asema ja 27.–28. kesäkuuta 2013 pidetyssä Eurooppa-neuvoston kokouksessa tehdyn päätöksen avata EU-jäsenyysneuvottelut Serbian kanssa,

– ottaa huomioon 31. lokakuuta 2003 tehdyn korruption vastaisen Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen (UNCAC), jonka sopimuspuoli Serbia on,

– ottaa huomioon työjärjestyksen 136 artiklan 2 ja 4 kohdan,

A. palauttaa mieliin, että Novi Sadin rautatieaseman vastikään kunnostettu betonikatos romahti 1. marraskuuta 2024 ja että onnettomuudessa sai surmansa 16 ihmistä ja lukuisia loukkaantui; ottaa huomioon, että vuosi onnettomuuden jälkeen tutkinta ei ole edennyt;

B. ottaa huomioon, että Kiinan läsnäolo ja vaikutusvalta Serbiassa ovat lisääntyneet merkittävästi viime vuosina laajamittaisten infrastruktuuri-investointien kautta, mikä on herättänyt huolta

---

[3] EUVL L 278, 18.10.2013, s. 16, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2013/490/oj.

avoimuudesta sekä EU:n normien ja ympäristövaatimusten noudattamisesta; toteaa, että rautatieasemahanke oli osa Belgradin ja Budapestin välistä suurnopeusratahanketta, jonka toteuttivat Serbian ja Kiinan välisen hallitustenvälisen sopimuksen nojalla kaksi kiinalaisyhtiötä, ja että hankkeeseen ei sovellettu EU:n tavanomaista julkisia hankintoja koskevaa lainsäädäntöä[4]; huomauttaa, että hankintasääntöjen kiertämisestä tällaisten sopimusten avulla varoitettiin jo komission Serbiaa koskeneessa vuoden 2024 kertomuksessa; ottaa huomioon, että Euroopan syyttäjänvirasto käynnisti maaliskuussa 2025 tutkimuksen Novi Sadin rautatieaseman kunnostamiseen osoitettujen EU:n varojen mahdollisesta väärinkäytöstä;

C. ottaa huomioon, että katoksen romahtamisesta alkoivat ennennäkemättömät maanlaajuiset mielenosoitukset, joissa vaadittiin opiskelijoiden johdolla oikeutta, institutionaalista vastuuvelvollisuutta, ennenaikaisia vaaleja, vaalien rehellisyyttä, kansalaisvapauksien kunnioittamista, vallanjakoa, tiedotusvälineiden vapautta ja systeemisen korruption kitkemistä sekä investointeja koulutukseen; toteaa, että mielenosoitukset ovat sittemmin levinneet koko Serbian yhteiskuntaan;

D. ottaa huomioon, että kuluvan vuoden helmikuun ja syyskuun lopun välisenä aikana on järjestetty yli 10 700 mielenosoitusta yli 630 kunnassa ja pidetty 1 200 paikallisyhteisöjen kokousta, muun muassa Serbian historian suurin mielenosoitus 15. maaliskuuta 2025 ja toiseksi suurin mielenosoitus 28. kesäkuuta 2025, ja että kyseessä on merkittävin ruohonjuuritason liikehdintä vuosikymmeniin;

E. toteaa, että opiskelijaliikkeen järjestämät mielenosoitukset ovat olleet pääsääntöisesti rauhanomaisia lukuun ottamatta kesällä 2025 sattuneita muutamia yksittäisiä valitettavia väkivallantekoja;

F. panee merkille, että joukkomielenosoituksissa on yksittäisissä tapauksissa käytetty radikaalisymboleja sekä äärinationalistista, Venäjää myötäilevää ja kansalliskiihkoista retoriikkaa, jotka ovat saaneet osakseen merkittävää kritiikkiä sekä Serbiassa että maan ulkopuolella;

G. toteaa, että aiemmat vaalit, joita leimasivat äänestäjien painostaminen ja äänten ostaminen ja joiden yhteydessä äänestäjille järjestettiin bussikuljetuksia Serbiassa ja ulkomailta käsin, on järjestetty olosuhteissa, joita ei voida pitää rehellisinä, ja että presidentin määrätietoinen sekaantuminen yhdessä hallitsevalle puolueelle koituneiden systeemisten etujen kanssa kaiken kaikkiaan heikensivät vaaliprosessia; ottaa huomioon, että riippumattomien

---

4 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/24/EU, annettu 26. helmikuuta 2014, julkisista hankinnoista ja direktiivin 2004/18/EY kumoamisesta (EUVL L 94, 28.3.2014, s. 65, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2014/24/oj).

tarkkailijoiden mukaan äskettäiset Zaječarin ja Kosjerićin paikallisvaalit eivät olleet vapaat eivätkä oikeudenmukaiset;

H. ottaa huomioon, että Serbian hallinto on käyttänyt väkivaltaa poliittisia vastustajia vastaan ja syyllistynyt liialliseen voimankäyttöön mielenosoittajia vastaan koko maassa; panee merkille sortotoimien kiihtymisen vuoden 2025 alkuun mennessä;

I. ottaa huomioon, että Serbian historian suurimman mielenosoituksen aikana maaliskuussa 2025 mielenosoittajiin käytettiin riippumattomien lähteiden mukaan ääniasetta, mikä on herättänyt vakavaa huolta voimankäytön oikeasuhteisuudesta ja laillisuudesta; ottaa huomioon, että ihmisoikeusjärjestöt keräsivät todistajanlausuntoja 3 400 osallistujalta, joille aiheutui laitteen käytöstä vaikutuksia, vaikka viranomaiset olivat virallisesti kieltäneet asian; ottaa huomioon, että Serbian hallitus pyysi Venäjän federaation turvallisuuspalvelua (FSB) tutkimaan välikohtausta; ottaa huomioon, että tapauksen virallinen tutkinta, johon on saatu yli 170 todistajanlausuntoa, on vasta alullaan eikä syytteitä ole nostettu;

J. ottaa huomioon, että vuoden 2024 lopusta alkaen mielenosoituksiin on vastattu jatkuvilla sortotoimilla, muun muassa pahoinpitelyillä, mielivaltaisillä pidätyksillä, kyynelkaasulla, pidättämällä ihmisiä poliittisin perustein, karkotuksilla ja joukkovalvonnalla; ottaa huomioon, että pidätyksiä on kirjattu yli 1 028 ja väkivaltaisia välikohtauksia ainakin 340, joista osassa toimet ovat aiheuttaneet vakavia vammoja ja niitä on kohdistettu lukiolaisiin, ja toteaa, että riippumattomien tarkkailijoiden mukaan luvut eivät ole tyhjentäviä;

K. panee merkille väkivallan kiihtymisen elokuusta 2025 alkaen, mistä todistavat opiskelijoihin kohdistettu poliisiväkivalta, kidutus ja seksuaaliväkivalta, henkilösuojaukseen erikoistuneen poliisiyksikön JZO:n harjoittama uhkailu, valtakunnansyyttäjän viraston poliittisin perustein aloittamat syytetoimet ja hallitusta myötäilevien tiedotusvälineiden toteuttamat mustamaalauskampanjat;

L. ottaa huomioon, että tiedustelupalvelu on laittomasti nauhoittanut ja televisioinut yksityisiä keskusteluja, joista osaa on sittemmin käytetty syytteiden nostamiseen opiskelijoita ja aktivisteja vastaan hyökkäysten valmistelusta Serbian perustuslaillista järjestystä ja turvallisuutta vastaan, ja että Cobras-eliittijoukkoja on lähetetty turvaamistehtäviin yhteenottoihin, joissa ne ovat yhdessä tapauksessa jopa ampuneet kovilla panoksilla;

M. ottaa huomioon, että poliisi on suojellut hallitusta kannattavia väkijoukkoja ja entisiä vankeja väkivaltaisissa vastamielenosoituksissa ja siviiliasuiset poliisit ovat pahoinpidelleet ja siepanneet opposition edustajia, opiskelijoita ja Serbian parlamentin jäseniä;

N. ottaa huomioon, että heinä- ja elokuun 2025 välisenä aikana Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutettu ja YK:n

ihmisoikeusvaltuutetun toimisto kehottivat Serbian viranomaisia noudattamaan pidättyvyyttä, lopettamaan opiskelijaliikkeen tukahduttamisen ja vaalimaan ihmisoikeuksia ja akateemista vapautta;

O. ottaa huomioon, että kansalaisyhteiskunnan organisaatiot ovat ilmaisseet huolensa ehdotetusta lakiluonnoksesta rikoslain, rikosprosessilain ja vuoden 2005 nuoria rikoksentekijöitä ja nuorten rikosoikeudellista suojelua koskevan lain muuttamiseksi, sillä muutoksilla otetaan käyttöön uusia rikoksia ja ankarampia rangaistuksia, jotka voisivat rajoittaa suhteettomasti sananvapautta ja kokoontumisvapautta; ottaa huomioon, että tällaisilla säännöksillä saatetaan kriminalisoida rauhanomaisen mielenosoituksen tai jokapäiväisen kansalaistoiminnan muotoja, jotka eivät vaaranna yleistä turvallisuutta tai perustuslaillista järjestystä;

P. toteaa, että presidentti Vučić, jolla ei Serbian perustuslain mukaan ole poliisitoimintaa koskevaa virallista toimivaltaa, on sanonut mielenosoitusten olevan länsimaiden salaisten palvelujen järjestämiä ja rahoittamia ”värivallankumouksia” ja on välittänyt tätä viestiä hallitusta myötäilevien tiedotusvälineiden kautta; ottaa huomioon, että Venäjän ulkomaantiedustelupalvelu (SVR) on tukenut tätä narratiivia ja syyttänyt EU:ta mielenosoitusten ruokkimiseen tähtäävästä ”kumouksellisesta toiminnasta”; ottaa huomioon, että lukuisia toimittajia on pahoinpidelty tai heitä ei ole suojeltu heidän raportoidessaan mielenosoituksista;

Q. tuo esiin, että presidentti Vučić on puhunut epäinhimillistävästi myös niistä EU:n poliitikoista ja Euroopan parlamentin jäsenistä, jotka ovat ilmaisseet tukensa mielenosoittajille;

R. ottaa huomioon, että hallitus ja hallitseva eliitti ovat normalisoineet sorron armahtamalla väkivaltaisiin hyökkäyksiin syyllistyneitä hallituksen kannattajia, keskeyttämällä julkisen liikenteen mielenosoitusten estämiseksi, karkottamalla ulkomaiden kansalaisia poliittisin perustein ja sallimalla hallitusta kannattavien mielenosoittajien vallata Belgradin keskustan;

S. ottaa huomioon, että yli 150 venäläismieliselle ulkomaalaiselle annettiin Serbiassa ampumakoulutusta levottomuuksien lietsomiseksi ennen Moldovan vuoden 2025 parlamenttivaaleja; ottaa huomioon, että tähän rikokseen syyllistyneet, joista yhdellä oli kytköksiä korkean tason serbialaiseen virkamieheen, pidätettiin vasta tiedotusvälineiden tuotua asian esille; ottaa huomioon, että Serbian hallitus harjoitti suoraa painostusta Kosovon parlamenttivaaleissa vuonna 2025;

T. ottaa huomioon, että joukko Serbian kansalaisia, jotka Serbian lainvalvontaviranomaiset pidättivät myöhemmin ulkomaisten kansallisten viranomaisten pyynnöstä, on tehnyt viharikoksia eri

etnisten ja uskonnollisten ryhmien keskuudessa Ranskassa ja Saksassa tarkoituksenaan lietsoa pelkoa ja väkivaltaa;

U. ottaa huomioon, että Serbian hallinto on toistuvasti todennut, että Serbia on edelleen sitoutunut liittymään EU:hun ja toteuttamaan tarvittavat uudistukset, mutta edistyminen oikeusvaltioperiaatteen, tiedotusvälineiden vapauden, oikeuslaitoksen riippumattomuuden ja korruption torjunnan kaltaisilla keskeisillä aloilla on edelleen riittämätöntä;

V. ottaa huomioon, että komission puheenjohtaja von der Leyen vieraili Serbiassa 15. lokakuuta 2025;

W. ottaa huomioon, että komissio ilmoitti kesäkuussa 2025, että Rio Tinto -yhtiön litium- ja boorikaivoshanke Jadarissa on otettu asetuksen (EU) 2024/1252[5] mukaiseen kolmansissa maissa sijaitsevien strategisten hankkeiden luetteloon;

1. muistaa lähes vuosi tragedian jälkeen niitä 16:tta uhria, jotka menettivät henkensä Novi Sadin rautatieaseman katoksen romahdettua 1. marraskuuta 2024, ja ilmaisee solidaarisuutensa loukkaantuneille; vaatii jälleen, että viranomaisten suorittaman tutkinnan jälkeen toteutetaan oikeusvaltioperiaatteen mukaisesti täysimittainen ja avoin oikeudenkäynti, jotta vastuulliset saadaan oikeuden eteen; kehottaa teettämään riippumattoman teknisen tutkimuksen rakenteellisista puutteista, tarkastelemaan kattavasti rakennuslupia ja valvontamenettelyjä sekä arvioimaan kokonaisvaltaisesti mahdollista korruptiota tai laiminlyöntiä; kehottaa Serbian viranomaisia takaamaan kiireellisesti uhrien perheille tehokkaan oikeussuojan ja riittävät korvaukset; korostaa tarvetta tutkia laajemmin, missä määrin korruptio johti turvallisuusnormien alentamiseen ja oli osaltaan aiheuttamassa tätä tragediaa;

2. tukee Serbian opiskelijoiden ja kansalaisten oikeutta rauhanomaisiin mielenosoituksiin sekä vaatii vastuunkantoa ja oikeusvaltioperiaatteeseen suoraan liittyviä demokraattisia uudistuksia, joita EU odottaa Serbian toteuttavan; korostaa kansalaisrohkeuden, väkivallattomuuteen sitoutumisen ja nuorten osallistumisen merkitystä Serbian etenemisessä kohti EU-jäsenyyttä; panee merkille, että serbialaiset opiskelijat on valittu vuoden 2025 mielipiteenvapauden Saharov-palkinnon saajaehdokkaaksi; kannattaa aitoja pyrkimyksiä vuoropuheluun siitä, miten hallitus voi vastata opiskelijoiden vaatimuksiin; on erittäin huolissaan Serbian edelleen erittäin jännittyneestä ja polarisoituneesta tilanteesta, joka

---

[5] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1252, annettu 11. huhtikuuta 2024, puitteiden vahvistamisesta kriittisten raaka-aineiden turvatun ja kestävän tarjonnan varmistamiseksi ja asetusten (EU) N:o 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 ja (EU) 2019/1020 muuttamisesta (EUVL L, 2024/1252, 3.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1252/oj).

voi helposti johtaa väkivaltaisuuksiin, ja toteaa, että tilanne on suoraan seurausta vihapuheesta, väkivaltaan yllyttämisestä, vastustajia mustamaalaavista kampanjoista sekä EU:n vastaisesta ja Venäjää myötäilevästä propagandasta, jota hallituksen määräysvallassa olevat tiedotusvälineet ja viranomaiset levittävät laajalti, sekä siitä, että maan viralliset tahot ovat räikeästi epäonnistuneet Serbian menneisyyden kohtaamisessa ja hyväksymisessä; kehottaa Serbian kaikkia poliittisia ja yhteiskunnallisia toimijoita pidättäytymään mainitun kaltaisesta kielenkäytöstä ja edistämään osaltaan keskinäisen kunnioituksen ilmapiiriä, demokraattista vuoropuhelua ja tilanteen rauhoittumista; kehottaa painokkaasti Serbian hallitusta edistämään laaja-alaista poliittista osallistumista ja takaamaan, että kaikki poliittiset puolueet ja ehdokkaat voivat olla yhtä lailla esillä tiedotusvälineissä; korostaa, että on tärkeää vähentää julkisen keskustelun polarisoitumista ja edistää poliittista kulttuuria, joka perustuu suvaitsevaisuuteen, kompromisseihin ja demokraattisten instituutioiden kunnioittamiseen; kehottaa kansalaisyhteiskuntaa, tiedotusvälineitä ja oppilaitoksia toimimaan aktiivisesti yhteiskunnallisten jakolinjojen umpeen kuromiseksi ja demokratian selviytymiskyvyn vahvistamiseksi;

3. on huolissaan Serbian syvenevästä poliittisesta kahtiajaosta; kehottaa kaikkia Serbian poliittisia toimijoita, kansalaisyhteiskunnan edustajia ja asiaankuuluvia sidosryhmiä osallistumaan rakentavaan vuoropuheluun, johon ei kohdistu ulkoista painostusta tai häirintää, jotta voidaan vähentää poliittista ja yhteiskunnallista polarisaatiota, rakentaa luottamusta instituutioiden välille ja löytää maalle kestävä tie eteenpäin; tähdentää, että Serbian suvereniteetin ja poliittisen kehityksen olisi heijastettava sen väestön toiveita;

4. tuomitsee mitä jyrkimmin rauhanomaisiin mielenosoittajiin, toimittajiin, kansalaisyhteiskunnan järjestöihin ja opposition edustajiin Serbiassa kohdistetun valtion tukemien väkivaltaisuuksien aallon, pelottelun ja summittaiset pidätykset; tuomitsee mustamaalauskampanjat, tiedotusvälineiden uhkailun ja henkilötietojen väärinkäytön mielenosoittajien halventamiseksi ja kehottaa Serbian viranomaisia varmistamaan tiedotusvälineiden vapauden; kehottaa korkean tason virkamiehiä lopettamaan vihollisuuksiin tai väkivaltaan yllyttävän provosoivan retoriikan; tuomitsee mielenosoittajien laittoman valvonnan esimerkiksi Pegasus-, Cellebrite- ja NoviSpy-vakoiluohjelmilla; on erityisen huolissaan ääniaseiden käytöstä ja kyynelkaasun laajamittaisesta käytöstä siviilejä vastaan; kehottaa hyväksymään ja panemaan täytäntöön selkeät laillisia joukkojenhallintateknologioita ja riippumattomia valvontamekanismeja koskevat protokollat; kehottaa Serbian hallitusta takaamaan kansalaisilleen täysimääräisen kokoontumisoikeuden ja sananvapauden ja kunnioittamaan niitä Serbian perustuslain, ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaisesti; tuomitsee lisäksi

kaikenlaisen vihapuheen ja vihaan yllyttämisen etenkin kansallisia vähemmistöjä vastaan;

5. katsoo Serbian johdon olevan poliittisesti vastuussa sortotoimien kärjistymisestä, väkivallan normalisoimisesta ja demokraattisten instituutioiden heikentämisestä; pitää valitettavana, että valtion korkeimmat virkamiehet levittävät aktiivisesti salaliittoteorioita, joiden mukaan katoksen romahtaminen oli sabotaasiteko tai terrori-isku; on huolissaan siitä, että valtion instituutiot, kuten lainvalvontaviranomaiset ja oikeuslaitos, eivät ole reagoineet ja kumonneet näitä perusteettomia väitteitä;

6. varoittaa käyttämästä rikoslainsäädäntöä väärin kansalaisvaikuttamisen tukahduttamiseen; korostaa, että rikoslakiin, rikosprosessilakiin ja vuoden 2005 nuoria rikoksentekijöitä ja nuorten rikosoikeudellista suojelua koskevaan lakiin tehdyt muutokset eivät saa johtaa rauhanomaisen käyttäytymisen tai väkivallattomien mielenosoitusten kriminalisointiin; muistuttaa, että rikosoikeudellisten seuraamusten oikeasuhtainen soveltaminen on oikeusvaltioperiaatteen ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaisten Serbian velvoitteiden kulmakivi;

7. on huolissaan 15. maaliskuuta ja 28. kesäkuuta 2025 järjestettyjä mielenosoituksia edeltäneistä laittomista pidätyksistä, joita puolestaan edelsi hallitusta myötäilevien tiedotusvälineiden julkaisemat vuodetut tallenteet epäiltyjen keskusteluista; panee merkille, että useita poliittisia aktivisteja ja Vapaiden kansalaisten liike -oppositiopuolueen (PSG) jäseniä pidätettiin tällä perusteella ja että jotkut ovat edelleen kotiarestissa tai maanpaossa; kehottaa vapauttamaan heidät välittömästi;

8. kehottaa tutkimaan kiireellisesti, puolueettomasti ja avoimesti kaikki väitteet, jotka koskevat tarpeetonta ja suhteetonta voimankäyttöä, mielivaltaisia pidätyksiä, vangitsemisia, kidutusta, pidätettyihin kohdistettua seksuaaliväkivaltaa, poliittisin perustein nostettuja syytteitä ja muita vakavia ihmisoikeusloukkauksia, kuten kiinnipidettyjen vankien päälle sylkemistä ja heidän pahoinpitelyään, sanallista nöyryyttämistä ja tappouhkauksia; kehottaa viranomaisia tutkimaan perusteellisesti väitteet, joiden mukaan näistä väkivallanteoista ovat vastuussa JZO:n korkea-arvoiset virkamiehet ja erityisesti yksikön päällikkö Marko Kričak; toteaa jälleen, että näissä toimissa saattaa olla kyse epäinhimillisestä ja halventavasta kohtelusta, joka on kielletty kansainvälisessä oikeudessa ja poliisitoimintaa koskevissa pöytäkirjoissa;

9. panee merkille pääministeri Vučevićin eroamisen, minkä kansalliskokous vahvisti 19. maaliskuuta 2025, ja Đuro Macutin johtaman uuden hallituksen nimittämisen Vučevićin eron jälkeen 16. huhtikuuta 2025;

10. panee merkille, että entiset hallituksen ministerit Tomislav Momirović ja Goran Vesić pidätettiin elokuussa 2025 ja vapautettiin myöhemmin syytteistä, jotka koskivat virka-aseman väärinkäyttöä ja epäiltyä, vähintään 115 miljoonan Yhdysvaltain dollarin suuruisen vahingon tuottamista Serbian valtion talousarviolle hankkeessa, joka koski Belgradin ja Budapestin välisen rautatielinjan jälleenrakentamista ja jossa myös Novi Sadin rautatieaseman katos romahti; pitää erittäin valitettavana oikeudenkäytön häiritsemistä, joka on estänyt rautatieaseman katoksen romahtamisesta vastuussa olevien saamisen tilille teoistaan; tuomitsee hallitusta myötäilevien kanavien kautta levitetyt kampanjat, joissa mustamaalataan oikeusvaltioperiaatteen toteutumista valvovia tuomareita ja syyttäjiä;

11. tuomitsee painokkaasti akateemisen ja koulutusalan työntekijöihin mielenosoitusten tukemisen johdosta kohdistetut kostotoimet, kuten erottamiset, palkanalennukset, poliisin läsnäolon yliopistokampuksilla ja julkisten yliopistojen rahoituksen peruuttamisen;

12. kehottaa Serbian viranomaisia palauttamaan välittömästi rahoituksen yliopistoille; kehottaa toimivaltaisia toimielimiä varmistamaan akateemisen ja tutkijayhteisön esteettömän osallistumisen EU:n rahoittamiin hankkeisiin;

13. tuomitsee valtaapitävän puolueen jäsenten toimet, kun ne organisoivat laittoman leirin Pionirski-puistoon presidentinpalatsin eteen ja laajensivat sitä myöhemmin kansalliskokouksen rakennuksen edustalla olevalle aukiolle; on erittäin huolissaan siitä, että useiden lähteiden mukaan valtaapitävä puolue on rekrytoinut rikostaustaisia henkilöitä mukaan mielenosoitusten vastaiseen toimintaan ja että nämä ovat hyökänneet mielenosoittajia vastaan pyroteknisin välinein, mikä on entisestään kärjistänyt jännitteitä, väkivaltaisuuksia ja polarisaatiota maassa; tuomitsee kansallisiin vähemmistöihin, muun muassa Bački Petrovacin slovakialaisiin sekä romanialaisiin, bulgaareihin ja kroaatteihin, kohdistetut hyökkäykset ja nimittelyn etnisen alkuperän vuoksi hallitusta myötäilevissä tiedotusvälineissä;

14. tuomitsee presidentin armahdusoikeuden käytön mielivaltaisesti sellaisten henkilöiden kohdalla, jotka on tuomittu tai asetettu syytteeseen rauhanomaisiin mielenosoituksiin osallistuneisiin opiskelijoihin ja muihin kansalaisiin kohdistetusta väkivallasta, ja pitää tällaisia toimia suorana puuttumisena oikeudenkäyttöön, mikä heikentää vakavasti oikeusvaltioperiaatetta;

15. kehottaa Serbian viranomaisia mahdollistamaan kaikkien niiden kansalaisten turvallisen paluun, jotka ovat paenneet maasta poliittisen sorron tai pelottelun vuoksi tai vainon pelossa, ja takaamaan heille täyden suojelun ja uudelleenkotouttamisen Serbian lakia ja sen kansainvälisiä velvoitteita noudattaen;

16. tuomitsee jyrkästi niiden EU:n kansalaisten laittoman pidättämisen ja karkottamisen, jotka ovat antaneet mieltään osoittaneita opiskelijoita tukevia lausuntoja, sekä sen, että tuomitut sotarikolliset ovat julkistaneet EU:n kansalaisten henkilötietoja; ilmaisee huolensa siitä, että tapaukset, joissa Serbian rajalla pidätetään EU:n kansalaisia, ovat kasvussa;

17. tuomitsee erittäin jyrkästi Serbian korkeimpien virkamiesten sanalliset hyökkäykset, joita he ovat kohdistaneet Euroopan parlamentin jäseniin näiden osallistuttua opiskelijamielenosoituksiin tai kommentoitua niitä, ja toteaa, että tunnetuin esimerkki näistä on presidentti Vučićin hyökkäys Verts/ALE-ryhmän jäseniä vastaan 5. syyskuuta 2025;

18. tuomitsee sen, että Venäjä sekaantuu avoimesti Serbian mielenosoituksiin ja että sen virkamiehet, myös Vladimir Putin, levittävät väärää tietoa väittäen, että mielenosoitukset ovat osa länsimaiden tukemaa ”värivallankumousta”; torjuu kaikki serbivirkamiesten ja hallitusta myötäilevien tiedotusvälineiden esittämät väitteet, joiden mukaan EU ja jotkut sen jäsenvaltiot olisivat osallistuneet opiskelijoiden mielenosoitusten järjestämiseen ”värivallankumouksen” käynnistämiseksi; kehottaa Serbian viranomaisia ryhtymään toimiin torjuakseen tällaista pahantahtoista propagandaa maan tiedotusvälineissä sen sijaan, että ne osallistuvat sen levittämiseen; on edelleen huolissaan kansallismielisistä narratiiveista osassa protestiliikettä; pitää valitettavana edelleen käytössä olevia kansallismielisiä narratiiveja, kuten Suur-Serbian ja serbialaisen maailman käsitteitä, joita tietyt Serbian hallituksen jäsenet ovat aikaisemmin tuoneet esille; muistuttaa, että tällaisella retoriikalla ei ole sijaa EU:n ja Serbian suhteissa ja että se horjuttaa alueen vakautta;

19. panee huolestuneena merkille, että samalla, kun käynnissä on ollut mielenosoituksia, Serbian hallitus näyttää neuvotelleen United Media -yhtiön omistajien kanssa pyrkimyksenään ”heikentää” niitä riippumattomia tiedotusvälineitä, jotka toimivat mainitun yhtiön alaisuudessa; varoittaa, että jos tieto vahvistetaan, se olisi vakava isku Serbiassa jo valmiiksi vaarassa olevalle tiedotusvälineiden moniarvoisuudelle; kehottaa Serbiaa mukautumaan EU:n politiikkoihin ulkomaisen sekaantumisen ja disinformaatiokampanjoiden torjumiseksi;

20. kehottaa panemaan välittömästi ja täysimääräisesti täytäntöön kaikki Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston (Etyj/ODIHR) kansainvälisten vaalitarkkailuvaltuuskuntien suositukset vapaiden ja oikeudenmukaisten vaalien varmistamiseksi Serbiassa, erityisesti suositukset, jotka koskevat äänestäjärekisterin riippumatonta tarkastusta, sähköisten tiedotusvälineiden sääntelyviranomaisen jäsenten avointa ja moniarvoista nimittämistä sekä yleisradioyhtiö

RTS:n lähetysajan oikeudenmukaista ja yhdenvertaista osoittamista kaikille poliittisille toimijoille;

21. kehottaa Serbian viranomaisia suorittamaan täysin avoimen ja kattavan teknisiä ja turvallisuusnäkökohtia koskevan tarkastuksen infrastruktuurin kaikille osille, myös Belgradista Novi Sadin kautta Unkarin vastaiselle rajalle ulottuvalla rautatielinjalla, jotta voidaan varmistaa niiden rakenteellinen eheys ja turvallisuus ja kansainvälisten normien noudattaminen; vaatii, että Serbian viranomaiset eivät ota käyttöön infrastruktuuria, jolla ei ole tarvittavia lupia tai todistuksia turvallista ja keskeytymätöntä käyttöä varten, etenkään infrastruktuuria, joka sijaitsee kansainvälisillä ja alueellisesti tärkeillä liikennekäytävillä;

22. kannustaa Serbiaa vahvistamaan yhteistyötä lahjonnan vastaisen valtioiden ryhmän (GRECO) kanssa ja täyttämään kaikki UNCAC-yleissopimuksesta johtuvat velvoitteensa; kehottaa lisäämään omistusrakenteita ja rahoitusta koskevaa avoimuutta infrastruktuurihankkeita varten tehtävissä julkisissa hankinnoissa; korostaa, että Serbian on suojeltava ympäristönormeja ja paikallisten ja kansallisten vähemmistöjen oikeuksia, kun se hyväksyy tällaisia hankkeita;

23. kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita seuraamaan tiiviisti uudistusten täytäntöönpanoa EU:hun liittymisprosessissa ja Länsi-Balkanin uudistus- ja kasvutukivälineen puitteissa hyväksytyn uudistusohjelman avulla; panee merkille Serbian edistymisen tietyillä aloilla, joita ovat muun muassa talouskasvu, alueelliset infrastruktuuriyhteydet ja yhteistyö EU:n kanssa muuttoliikkeen hallinnan ja energiaturvallisuuden aloilla; pitää myönteisenä Serbian osallistumista EU:n rahoittamiin hankkeisiin Länsi-Balkanin kasvusuunnitelman ja vihreän toimintaohjelman puitteissa; kannustaa Serbiaa jatkamaan uudistusten viemistä eteenpäin EU:n normien mukaisesti ja toteaa jälleen EU:n olevan valmis tukemaan Serbian kansalaisia heidän pyrkiessään kohti demokraattista ja vaurasta eurooppalaista tulevaisuutta;

24. korostaa olleensa jo pitkään sitoutunut Serbian eurooppalaiseen tulevaisuuteen ja tulevaan EU-jäsenyyteen mutta korostaa samalla selvästi, että eteneminen EU-jäsenyyttä kohti riippuu kaikkien unionin arvojen kunnioittamisesta, aidosti ansioihin perustuvasta prosessista sekä Kööpenhaminan kriteereihin kuuluvien demokratian, oikeusvaltioperiaatteen ja perusoikeuksien noudattamisesta;

25. toistaa, että Serbian kanssa käytävissä EU-jäsenyysneuvotteluissa olisi edettävä ainoastaan perusasioiden teemaryhmän mitattavissa olevan ja kestävän edistyksen pohjalta ja että erityisesti on edistyttävä oikeusvaltioperiaatteen, korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan, oikeuslaitoksen riippumattomuuden, tiedotusvälineiden vapauden, julkishallinnon uudistamisen, täyden

EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan (YUTP) mukautumisen sekä Venäjälle määrättyjen pakotteiden aloilla; muistuttaa, että YUTP:hen mukautumisen osalta Serbia on Länsi-Balkanin alueella edelleen silmiinpistävä poikkeus; painottaa, että asteittainen mukautuminen YUTP:hen on keskeinen vaatimus kaikille EU:n ehdokasmaille; kehottaa Serbian viranomaisia edistämään faktoihin perustuvaa ja avointa keskustelua EU:hun liittymisestä;

26. toistaa antavansa vahvan tukensa Serbian kansalaisyhteiskunnan järjestöille, ihmisoikeuksien puolustajille ja riippumattomille aktivisteille, jotka pyrkivät vahvistamaan demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia; kehottaa komissiota varmistamaan riittävän ja helposti saatavilla olevan rahoituksen sekä toimivat suojelumekanismit kansalaisyhteiskunnan toimijoille; tuomitsee kansalaisjärjestöjen ja aktivistien kaikenlaisen pelottelun, häirinnän tai hallinnollisen painostuksen; korostaa kansalaisyhteiskunnan keskeistä roolia avoimuuden edistämisessä, demokraattisten normien seurannassa ja viranomaisten asettamisessa vastuuseen;

27. kannattaa ajatusta, että Serbiaan lähetetään pikaisesti EU:n tilapäinen tiedonkeruuvaltuuskunta, johon Euroopan parlamentti osallistuu, jotta voidaan arvioida paikan päällä demokratian tilaa, käynnissä olevia mielenosoituksia, mielenosoittajiin kohdistettuja hyökkäyksiä ja opiskelijoihin, tutkijoihin, opettajiin ja julkisen sektorin työntekijöihin kohdistettuja sortotoimia;

28. kehottaa EU:n korkeimman tason virkamiehiä pidättymään perusteettomista lausunnoista, joissa ylistetään Serbian toteuttamia uudistuksia; pitää myönteisenä komission puheenjohtajan entistä tiukempaa linjaa hänen äskettäisen Serbiaan tekemänsä vierailun aikana, sillä se kuvastaa Serbian perimmäisten ongelmien osuvampaa arviointia ja vastaa maan heikkoa suoriutumista perustavien uudistusten toteuttamisessa; panee merkille ilmoitetun sopimuksen, joka koskee äänestäjärekisterin riippumatonta tarkastusta ja sähköisten tiedotusvälineiden sääntelyviranomaisen neuvostoa, ja korostaa, että edistymistä arvioidaan uudistusten täytäntöönpanon perusteella;

29. kehottaa komissiota käynnistämään EU:n maailmanlaajuisen ihmisoikeuspakotejärjestelmän mukaisesti aloitteen niille henkilöille määrättävistä kohdennetuista pakotteista, jotka ovat vastuussa vakavista lainvastaisuuksista ja ihmisoikeusloukkauksista Serbiassa;

30. kehottaa EU:n jäsenvaltioita vahvistamaan vaarassa olevien henkilöiden suojelutoimia, kuten hätäviisumeja ja sisäisiä siirtoja koskevia ohjelmia; kehottaa EU:n ja jäsenvaltioiden diplomaattisia edustustoja seuraamaan tiiviisti mielenosoituksiin liittyviä vireillä olevia oikeudenkäyntejä; kehottaa EU:n jäsenvaltioita vastaamaan yhtenäisesti demokratian taantumiseen Serbiassa ja muun muassa harkitsemaan kohdennettujen pakotteiden määräämistä Serbiassa

vakavista lainvastaisuuksista ja ihmisoikeusloukkauksista vastuussa oleville henkilöille;

31. kehottaa kaikkia Serbiassa järjestettävään Expo 2027 -näyttelyyn osallistuvia maita ottamaan huomioon vakavan huolen ja todisteet valtaapitävien viranomaisten laajamittaisesta korruptiosta sekä raportoidut tiedot rakennusalan perusnormien ja oikeudellisten vaatimusten noudattamatta jättämisestä näyttelyn organisoinnissa ja rakennusprosessissa;

32. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman Eurooppa-neuvoston puheenjohtajalle, komissiolle, komission varapuheenjohtajalle / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle, jäsenvaltioiden hallituksille ja parlamenteille, Serbian presidentille, hallitukselle ja kansalliskokoukselle, Etyjin demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimistolle (ODIHR), Etyjin parlamentaariselle yleiskokoukselle ja Euroopan neuvoston parlamentaariselle yleiskokoukselle.